

Носенко М.А.

курсант 2 курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Сердюк Л.М.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ГОЛОСУВАННЯ НА ВИБОРАХ В УКРАЇНІ

На сьогодні українська держава перебуває на шляху асоціації з Європейським Союзом, однак це вимагає великих зусиль у всіх сферах життя. Одним з етапів входження України до ЄС - є використання нових інформаційно-комунікативних технологій під час проведення виборів. Напередодні президентських та парламентських виборів актуальним питанням було запровадження нового виду голосування в Україні, як електронного. Думки політиків та вчених щодо ефективності та реалізації нового виду голосування значно відрізнялись. Одні стверджували, що у світі, де кожна людина користується смартфоном, треба здійснювати вибори електронним голосуванням, що покращить активність та зменшить кількість українців, які утримувались від голосування на виборчих дільницях. Але була й інша точка зору, яка вважала вибори шляхом голосування через мережу Інтернет - невдалою ідеєю, бо таке голосування збільшило б недовіру серед українців до процесу підрахунку голосів, а також визначення результатів голосування.

У зарубіжних країнах вже досить давно використовуються безліч технік систем електронного голосування. Так, США, Канада, Бразилія, Індія, Бельгія, Австралія, Естонія, Південна Корея використовують електронну систему голосування, а Великобританія, Німеччина, Франція, Іспанія, Португалія, Італія, Норвегія, Швейцарія, Росія, Казахстан, Японія, Китай проводять експерименти по її використанню. Разом з цим є і держави, які здійснивши апробацію даної системи, повернулися до традиційних способів голосування [4].

Один з політичних експертів - Олег Петровець зазначив, що волевиявлення може відбуватися як через глобальну мережу Інтернет, так і безпосередньо на виборчих дільницях за допомогою спеціального обладнання. Крім того, деякі країни застосовують змішані системи голосування, при яких голо-

сування відбувається частково класичним шляхом, а частково – за допомогою новітніх інформаційних технологій, в тому числі й використання мережі Інтернет.

До останніх можна віднести Францію, де інтернет-голосування застосовується для громадян, які перебувають за кордоном, а для того, аби віддати у такий спосіб свій голос, обов'язково потрібно з'явитися на виборчу дільницю.[1]

У Канаді голосування з використанням електронних засобів з 2000 року було введено як експеримент на окремих виборчих округах. Не відкидає можливості використання виборчих електронних машин Федеративна Республіка Німеччина [5, с. 157]. У Боліваріанській Республіці Венесуела практикується використання систем автоматизованого голосування [6, с. 171].

Цікавий досвід розвитку системи е-виборів у США, де впроваджувалися найрізноманітніші експерименти в даній царині – від використання сенсорних машин для голосування чи скануючих електронних засобів і аж до застосування спеціальних оптичних комплексів.

Проте найцікавішим та одним з найбільш успішних справедливо вважається досвід Естонії, в основі системи електронного голосування якої лежить використання мережі Інтернет, а також спеціальної ідентифікаційної картки, яка посвідчує особу виборця [1].

Вивчаючи світовий досвід виборів можна виділити наступні види голосування :

- голосування на виборчих дільницях за допомогою спеціально встановленого обладнання;
- голосування за допомогою пересувних електронних урн;
- голосування за допомогою комп'ютера приєднаного до мережі “Інтернет”;
- дистанційне електронне голосування за допомогою мобільного телефону або комунікатора [3].

Однак в Україні в 2011 році також намагалися створити електронне голосування, та закласти фундамент для початку роботи через, що був зареєстрований законопроект «Про Концепцію «Запровадження системи електронного голосування в Україні »[2]. Однак цей проект згодом був відкликаний і знятий з розгляду .

Україна стоїть на порозі до технічного розвитку у процесі голосування , бо вже були зроблені перші кроки, а саме :

- Запровадження біометричних закордонних паспортів громадян України, а також внутрішніх паспортів у вигляді ID-карток, які в перспективі можуть бути використані для ідентифікації виборця під час електронного голосування;

- Вже зараз громадяни України мають можливість отримати електронний цифровий підпис, який також може знадобитися при впровадженні е-голосування;

• Вже сьогодні напередодні президентських та парламентських виборів українці мають змогу перевірити свою присутність у виборчих списках онлайн – через спеціальний сервіс на сайті Державного реєстру виборців, що вже є вагомим кроком вперед назустріч електронізації виборчого процесу;

• Не меншим досягненням в даному контексті можна вважати й перехід ЦВК на закупівлі через електронну систему PROZORRO, поступову електронізацію діяльності ЦВК[1].

Політики і вчені виділяють перелік переваг в електронному голосуванні. Олег Петровець зазначив такі переваги, як високий рівень зручності для виборця, якому не обов'язково йти на дільницю, аби віддати свій голос. Також чіткість і оперативність щодо підрахунку голосів. Адже часто говорять: "Не важливо, як проголосують – важливо, як порахують". В даному випадку вірогідність правдивості такого твердження суттєво страждає.

Електронне голосування суттєво обмежує простір для використання різноманітних технологій підкupu виборців чи фальсифікацій під час голосування. Адже коли все відбувається онлайн, ризик, що проголосують "мертві душі", фактично зводиться до нуля. Бюлетенями, якими виборці не скористалися, не зможе скористатися ніхто інший, а в урну для бюлетенів не зможуть закинути "закладки", адже немає ані урн, ані бюлетенів.

При застосуванні е-голосування можливо значно знизити рівень електоральної апатії та політичного абсентеїзму, адже часто громадяни не користуються своїм правом проголосувати через надмірну бюрократизацію процесу, чи обмежені можливості щодо присутності на виборчій дільниці. Логічно, що при е-голосуванні можна суттєво підвищити явку на виборах.

Мало того, такий спосіб волевиявлення дозволяє залучати до виборів найменш активну в плані самого голосування частину електорату – молодь. Це надважливо, адже молодь – це майбутнє країни. Проте, на жаль, для України більш близькі тенденції високої явки на виборах людей поважного віку.

Система електронного голосування вирішує ще одну проблему, яка стає все глобальнішою з підвищенням рівня мобільності електорату – проблему просторової прив'язки до дільниці відповідно до "прописки".

При такій системі голосування з'являються нові можливості для формування більш точного реєстру виборців, проведення різноманітних наукових досліджень тощо[1].

Однак, також припускається наявність недоліків в новому методі голосування, а саме при запровадженні системи електронного голосування на виборах потрібна специфічна законодавча база, яка потребує немало часових та людських ресурсів задля її розробки та впровадження. Проблемою такої системи з використанням глобальної мережі Інтернет залишається недостатній рівень доступу електорату до цієї мережі. Адже про якісний Інтернет у віддалених українських селах, на жаль, і досі говорити не доводиться. Також складність системи е-голосування для українців поважного віку через брак

знань і навичок, необхідних для електронного волевиявлення.

Електронне голосування, на жаль, не може гарантувати повної захищеності від фальсифікацій шляхом втручання у систему зацікавлених осіб. Крім того, зберігається ризик витоку даних та порушення права на таємницю голосування. Під великим питанням завжди залишатиметься прозорість і надійність технологічних рішень при такому виді голосування, що породжуватиме недовіру до результатів голосування.

Звісно, про дешевизну впровадження електронних технологій у виборчий процес говорити не доводиться. Проте, звісно, ця проблема досить відносна, адже, по-перше, система окупить себе з часом, по-друге, можливість залучення такої системи не тільки у виборчу сферу, але й в інші прискорить термін, за який вона окупиться[1].

Таким чином, незважаючи на великий перелік недоліків в електронному голосуванні, які можна виправити, бо прогрес не стоїть на місці і зарубіжні країни вже давно використовують подібні техніки, Україна йде до використання нових інформаційно – комунікативних технологій. Електронне голосування значно покращить активність та зменшить кількість українців, які утримувались від голосування на виборчих дільницях.

1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/rus/columns/2019/03/18/7209309/>

2. Проект Закону про Концепцію "Запровадження системи електронного голосування в Україні" № 8656 від 10.06.2011

3. Готун А. Використання нових інформаційних технологій у виборчому процесі: світовий досвід і практика застосування в Україні / А. Готун // Вісник Київського НУ ім. Шевченка. Філософія і політологія. – 2008. – С. 89-90.

4. Питання впровадження електронної системи голосування [Електрон. ресурс] // Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні. – Режим доступу : <http://proeto.com.ua/pravo/derzhavne-budivnictvo-i-misceve-samovryaduvannya-v-ukrayini/pitannya-vprovadzhennya>

5. Современные избирательные системы. Вып. 2 : Аргентина, Германия, Швеция / А.Г. Орлов, Ю.И. Лейбо, И.А. Ракитская; науч. ред. Ю.А. Веденеев, В.И. Лысенко ; Центральная избират. комиссия РФ. – М. : РЦОИТ; Норма, 2007. – 320 с.;

6. Современные избирательные системы. Вып. 4: Австралия, Венесуэла, Дания, Сербия / Т.И. Чурсина, А.Г. Орлов, И.А. Ракитская, К.А. Половченко; науч. ред. А.В. Иванченко, В.И. Лафитский. – М.: РЦОИТ: Ин- октаво, 2009. – 480 с.;

7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/golovna/elektronne-golosuvannya-ta-elektronni-vibori-strategiya-chi-populizm.html>